

Starševska odgovornost - Bolgarija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Pravni izrazi, ki se v bolgarski zakonodaji uporabljajo za starševsko odgovornost in skrbništvo, so „roditeljska pravica in dolžnosti“ ter „izvrševanje roditeljske pravice“. Koncept vključuje vse pravice in dolžnosti, ki jih ima roditelj v razmerju do mladoletnega otroka.

Bolgarsko pravo razlikuje med mladoletnimi osebami, ki so mlajše od 14 let, in tistimi, ki so stare od 14 do 18 let. Roditeljska pravica se izvršuje v zvezi z obema skupinama otrok.

V primeru posvojitve so pravice in dolžnosti, ki veljajo za posvojenca in njegove potomce na eni strani ter posvojitelja in njegove sorodnike na drugi, enake pravicam med krvnimi sorodniki, medtem ko pravice in dolžnosti med posvojencem in njegovimi potomci ter njihovimi krvnimi sorodniki prenehajo.

Sodišče mora v sodbi o razvezi zakonske zveze odločiti o izvrševanju roditeljske pravice, osebnih stikih in preživnini otrok, rojenih v zakonski zvezi, ter o uporabi družinskega doma, pri čemer upošteva najboljše interese otrok.

Sodišče odloči, kateremu od zakoncev bo dodeljena roditeljska pravica, in odredi ukrepe v zvezi z izvrševanjem te pravice, stiki med otroki in starši ter preživnino za otroke. Sodišče pri odločanju, kateri od staršev bo izvrševal roditeljsko pravico, pretehta vse okoliščine, ob upoštevanju najboljših interesov otrok, ter prisluhne staršem in otrokom, če so starejši od deset let.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Splošno pravilo je, da oba starša skupaj izvršujeta roditeljsko pravico.

Pravo vsebuje izrecne določbe o pravicah starih staršev, da ohranjajo stik z otrokom.

Mladoletni otroci morajo živeti s svojimi starši, razen če pomembni razlogi ne utemeljujejo drugače. Sodišče v primeru odstopanja od te obveznosti na zahtevo staršev in potem ko se je otrok, če je starejši od deset let, o tem izrekel, odredi otrokovo vrnitev staršem.

Vsak od staršev lahko samostojno zastopa otroke, mlajše od 14 let, in daje soglasje k pravnim dejanjem za otroke, stare od 14 do 18 let, če so ta v njihovem najboljšem interesu.

Nepremično in premično premoženje mladoletnih otrok, razen pokvarljivega blaga, se lahko odsvoji, obremenjeni z zastavnimi pravicami ali na splošno odtuji z dovoljenjem okrožnega sodišča v kraju njihovega običajnega prebivališča, samo če je to nujno ali očitno v korist otrok. Darila, opustitve, posojanje in zavarovanje dolgov drugih ljudi s poroštvom, hipoteko ali jamstvom, ki ga dajo mladoletni otroci, so neveljavni.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če vedenje enega od staršev pomeni grožnjo za otrokovo osebnost, vzgojo, zdravje ali premoženje, okrožno sodišče sprejme ustrezne ukrepe v otrokovem najboljšem interesu na lastno pobudo ali na zahtevo drugega od staršev ali državnega tožilca, pri čemer otroku po potrebi zagotovi ustrezno namestitvev.

Ti ukrepi se sprejmejo tudi, kadar eden od staršev ni zmožen izvrševati roditeljske pravice zaradi težko ozdravljive fizične ali psihične bolezni, dolgotrajne odsotnosti ali drugih objektivnih razlogov. Roditelju se lahko roditeljska pravica odvzame v naslednjih posebej resnih primerih: roditelj ne skrbi za otroka ter dalj časa in brez tehtnega razloga ne plačuje preživnine ali pa je dal otroka v specializirano ustanovo in ga ni vzel iz nje v šestih mesecih od datuma, ko bi to moral storiti.

Sodni postopek za prenehanje roditeljskih pravic se poteka na okrožnem sodišču na lastno pobudo ali na zahtevo drugega roditelja ali državnega tožilca. Sodišče v vseh primerih omejitve ali prenehanja roditeljske pravice tudi odloči o ukrepih v zvezi z osebnimi stiki med starši in otroki.

Sodišče lahko roditeljsko pravico ponovno prizna v primeru novih okoliščin ali na zahtevo roditelja.

Sodišče po uradni dolžnosti občino roditeljevega stalnega prebivališča obvesti o prenehanju roditeljske pravice ali njenemu ponovnemu priznanju, da se imenuje skrbnik za mladoletne osebe, stare od 14 do 18 let, ali varuh za tiste, mlajše od 14 let.

Sodišče lahko na zahtevo direktorata za socialno varstvo izda odlok, da je treba otroka namestiti zunaj družine, če so starši umrli, niso znani, jim je bila odvzeta roditeljska pravica, izvajajo roditeljsko pravico v omejenem obsegu ali dalj časa ne skrbijo za otroka iz objektivnih razlogov ali brez utemeljenega razloga, če je otrok žrtev nasilja v družini in obstaja resna grožnja za njegov telesni, duševni, moralni, intelektualni in socialni razvoj. Otrok se namesti v socialno ustanovo ali rejniško družino, vključno v primerih iz člena 11 Haaške konvencije o zaščiti otrok iz leta 1996.

Sodišče lahko odredi, da je otrok nameščen pri sorodnikih, rejniški družini ali v specializirani ustanovi. Dokler sodišče ne odloči, pristojni direktorat za socialno varstvo v kraju otrokovega trenutnega prebivališča poskrbi za otroka v skladu z upravnim postopkom za začasno namestitvev.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se roditelja, ki živita skupaj, ne strinjata glede vprašanj, povezanih z roditeljsko pravico, se spor rešuje na okrožnem sodišču, kjer se zaslišijo starši in po potrebi otrok. Na sodno odločbo se je mogoče pritožiti v skladu s splošnimi pravili.

Če roditelja ne živita skupaj in se ne moreta dogovoriti o tem, kdo bo prevzel skrbništvo nad otrokom, spor rešuje okrožno sodišče na območju, kjer je otrokovo običajno prebivališče, potem ko se je otrok, če je starejši od deset let, o tem izrekel. Na sodno odločbo se je mogoče pritožiti v skladu s splošnimi pravili.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Roditelja lahko skleneta zunajsodni sporazum o dodelitvi in izvajanju roditeljske pravice ter ureditvi stikov z roditeljem, ki nima roditeljske pravice, vendar te ureditve niso pravno zavezujoče. Kateri koli od staršev lahko ne glede na obstoj zunajsodnega sporazuma predloži vprašanje ureditve roditeljske pravice ali stikov z otrokom v reševanje sodišču, ki bo odločilo, kako se bo roditeljska pravica odtlej izvajala, in to ne glede na zunajsodni sporazum. Enak pravni okvir velja tudi za otrokove stike z roditeljem, ki nima skrbništva in ne živi z otrokom.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

V skladu z zakonom o mediaciji so lahko družinski spori predmet mediacije, vendar doseženi dogovor o roditeljski pravici postane pravno zavezujoč šele, ko ga sodišče izrecno potrdi v skladu z zakonom o pravnem postopku.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodnik lahko odloči o katerem koli vprašanju, postavljenem na sodišču, vključno o kraju otrokovega običajnega prebivališča, kateri roditelj bo izvajal roditeljsko pravico, kako bodo urejeni stiki med otrokom in drugim roditeljem, o roditeljevih pravicah do obiska /dostopa, obveznosti plačevanja preživnine za otroka, izbiri šole, otrokovemu imenu itd. Glej odgovore na vprašanja 3 in 4.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Na splošno roditelj, ki izvaja roditeljsko pravico, odloča o otrokovem vsakodnevnem življenju, vključno na primer s tem, katero šolo bo obiskoval otrok. V nekaterih primerih je potrebno soglasje obeh staršev, na primer, kadar se izdajo osebni dokumenti za otroka ali kadar otrok zapusti območje sodne pristojnosti, ne glede na trajanje ali namen potovanja, vključno s počitnicami.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Kadar roditelja nimata skupnega prebivališča, mora sodišče odrediti, kateri roditelj bo imel roditeljsko pravico in kako se bodo vzdrževali stiki z drugim roditeljem. Brez poseganja v zgoraj navedeno ni nobenih omejitev glede sodnega dogovora med roditeljema o obširnejših ureditvah stikov med otrokom in drugim roditeljem, ki presegajo običajne prakse. Kot je dogovorjeno v sodni praksi in na splošno sprejeto med strankami v zakonskih zadevah, je običajna ureditev taka, da otrok preživi z drugim roditeljem dva ali več delov prostih dni na mesec in točno določeno število tednov med šolskimi počitnicami.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Pristojno sodišče je okrožno sodišče na območju, kjer je toženčevo običajno prebivališče. Če je vloga povezana s preživninskim zahtevkom za otroka, lahko prosilec vlogo vložiti tudi pri sodišču na območju, kjer ima sam običajno prebivališče.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Za zadeve v zvezi z roditeljsko pravico se uporabljajo splošna postopkovna pravila.

Če se zadeva preučuje v okviru še nedokončanega postopka razveze zakonske zveze, lahko roditelja sodišče zaprosita, naj odredi začasne ukrepe za izvajanje roditeljske pravice glede otroka in ureditev stikov z drugim roditeljem.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Stranki v zadevi lahko dobijo pravno pomoč pod splošnimi pogoji zagotavljanja pravne pomoči v skladu z zakonom o pravni pomoči.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper odločbe, ki jih izda okrožno sodišče, se je mogoče pritožiti na območnem sodišču v skladu s splošnimi pravili v dveh tednih po prejemu izvoda odločbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Sodne odločbe se izvršujejo v skladu z zakonom o pravnem postopku. Ta vsebuje izrecne določbe o obveznosti izvajanja ali neizvajanja nekaterih dejanj in dolžnosti predaje otroka. Sodno odločbo izvrši javni ali zasebni sodni izvršitelj, ki ga izbere vložnik.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Pravo, ki se uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, skupaj s členom 621 zakona o pravnem postopku (ki velja od 24. julija 2007).

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pravo, ki se uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, skupaj s členom 622 zakona o pravnem postopku (ki velja od 24. julija 2007).

Splošno pristojnost ima okrožno sodišče na območju, kjer ima običajno prebivališče druga stranka, ali, če ta nima stalnega prebivališča v Bolgariji, na območju, kjer ima običajno prebivališče zadevna stranka, ali, če zadevna stranka nima običajnega prebivališča v Bolgariji, mestno sodišče v Sofiji.

Vlogo za priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki jo je izdalo tuje sodišče, ali odločbe drugega tujega organa glede izvajanja roditeljske pravice ali ponovne vzpostavitve izvajanja roditeljske pravice v primeru neupravičene premestitve otroka v skladu z Evropsko konvencijo iz leta 1980 o priznavanju in izvršitvi odločb o skrbništvu nad otroki in ponovnem vzpostavljanju skrbništva nad otroki, ki je bila 20. maja 1980 sklenjena v Luxembourg (ratificirana z zakonom, Uradni list Bolgarije (SG) št. 21 iz leta 2003 (SG št. 104 iz leta 2003) (v nadaljnjem besedilu: Luxembourgška konvencija), se vložijo na mestnem sodišču v Sofiji. Sodišče opravi javno obravnavo, ki se je udeležijo ministrstvo za pravosodje in vložnik, stranke iz tuje sodbe ali odločbe ter državni tožilec. Poleg tega zasliši otroka, če to zahteva direktorat za socialno varstvo v občini otrokovega trenutnega prebivališča. Postopek za priznanje in izvršitev tuje sodbe ali odločbe se prekine v naslednjih okoliščinah: v primeru nerešene sodne zadeve glede vsebine spora, pri čemer je bila ta zadeva uvedena po postopku v državi, kjer je bila izdana zadevna sodba ali odločba. Enak postopek se uporablja, če je v postopku priznanja in/ali izvršitve pred bolgarskimi sodišči druga sodba ali odločba o izvajanju roditeljske pravice. Nemudoma se obvesti ustrezno sodišče in sodnik mora odločiti v enem mesecu po prejemu obvestila.

Sodna odločba mora biti izdana v enem mesecu po datumu vloge. Nanjo se je mogoče pritožiti na pritožbenem sodišču v Sofiji, sodba tega sodišča pa je dokončna.

Tak postopek se uporablja tudi za priznanje in izvršitev odločb, izdanih po premestitvi otroka, če je z odločbo ugotovljeno, da je bila navedena premestitev nezakonita. Priznanje in izvršitev odločbe, izdane v drugi državi, ki je podpisnica Luxembourgške konvencije, se v skladu s členoma 8 in 9 zavrne, če so izpolnjene zahteve iz člena 10(1) Konvencije, sprejme pa le, če je odločba izvršljiva v državi, kjer je bila odobrena. Enak postopek se uporablja za zadeve v skladu s Konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Stiki med starši in otrokom so urejeni z zakoni države njihovega običajnega prebivališča. Če starši in otrok nimajo skupnega običajnega prebivališča, njihove stike urejajo zakoni države otrokovega običajnega prebivališča ali državljanstva, kar je ugodneje za otroka. Vprašanja varuštva in skrbništva so urejena z zakoni države običajnega prebivališča osebe, ki je v varuštvu ali skrbništvu. Stiki med osebo, ki je v varuštvu ali skrbništvu, in varuhom ali skrbnikom so urejeni z zakoni, ki so se uporabljali, ko je bila oseba dana v varuštvo ali skrbništvo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

